

АНАЛИЗА РАДА
КОМИСИЈА ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ
КВАЛИТЕТА РАДА
УСТАНОВА
ПРИМАРНЕ
ЗДРАВСТВЕНЕ
ЗАШТИТЕ У
БЕОГРАДУ

ЗА ПЕРИОД 01.01. - 31.12.2023. ГОДИНЕ

ГРАДСКИ ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ БЕОГРАД

БЕОГРАД, НОВЕМБАР 2024. ГОДИНЕ

Наручилац задатка:

Министарство здравља Републике Србије

Обрађивач:

Градски завод за јавно здравље Београд

Директор Завода:

Мр сц. мед. Гордана Тамбурковски

Помоћник директора:

Прим. др Светлана Младеновић Јанковић,
мр сц. мед., спец. социјалне медицине

КОМИСИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА РАДА

Комисија за унапређење квалитета рада јесте стручно тело које се стара о сталном унапређењу квалитета здравствене заштите која се спроводи у здравственој установи. Комисија за унапређење квалитета рада је у обавези да:

- 1) доноси годишњи план праћења показатеља квалитета здравствене заштите у здравственој установи до 31. децембра текуће године за наредну годину;
- 2) прати показатеље квалитета здравствене заштите у здравственој установи;
- 3) сачињава годишњи извештај о показатељима квалитета здравствене заштите, који се доставља директору и надлежном заводу за јавно здравље до 15. фебруара текуће године за претходну годину;
- 4) предлаже мере за унапређење квалитета пружања здравствене заштите у здравственој установи и унапређење квалитета рада здравствене установе;
- 5) доноси годишњи план унапређења квалитета здравствене заштите у здравственој установи, на основу годишњег извештаја о показатељима квалитета здравствене заштите и годишњег плана унапређења квалитета стручног рада, који се доставља директору здравствене установе до 1. марта текуће године.

Извештаје о раду Комисија за унапређење квалитета за 2023. годину у Сервис јавног здравља су унеле 22 установе и то 15 домова здравља (ДЗ „Врачар“ и ДЗ „Нови Београд“ нису унели податке), као и заводи за: здравствену заштиту студената, за здравствену заштиту радника МУП-а, за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“, за кожне и венеричне болести, за ургентну медицинску помоћ, за геријатрију и палијативно збрињавање, као и Завод за биоциде и медицинску екологију.

1. Постојање интегрисаног плана сталног унапређења квалитета здравствене заштите у здравственој установи

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ у складу са својом функцијом, сачинио је Стручно методолошко упутство (у даљем тексту Упутство) за сачињавање збирних извештаја о показатељима квалитета здравствене заштите. Овим Стручно методолошким упутством се одређује начин прикупљања, праћења, израчунавања и извештавања о показатељима квалитета рада здравствених установа.

Интегрисани план сталног унапређења квалитета рада здравствене установе (у даљем тексту Интегрисани план) представља показатељ квалитета рада Комисије за унапређење квалитета рада здравствене установе, који збирно и свеобухватно приказује све планиране активности на унапређењу квалитета рада здравствене установе у периоду од једне године.

Интегрисани план у свом саставу садржи пет целина:

1. Планиране активности ради побољшања показатеља квалитета здравствене заштите и квалитета рада које здравствена установа прикупља и прати;

2. Планиране активности ради унапређења задовољства корисника;
3. Планиране активности ради унапређења задовољства запослених;
4. Препоруке и предлози мера утврђених током последње спољне (редовне) провере квалитета стручног рада коју спроводе стручни надзорници Министарства здравља и унутрашње провере квалитета стручног рада;
5. Препоруке Агенције за акредитацију здравствених установа Србије, уколико је здравствена установа акредитована од стране Агенције за акредитацију здравствених установа Србије.

У свим установама које су доставиле податке за 2023. годину (22 установе и то 15 домова здравља (ДЗ „Врачар“ и ДЗ „Нови Београд“ нису унели податке), као и заводи за: здравствену заштиту студената, за здравствену заштиту радника МУП-а, за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“, за кожне и венеричне болести, за ургентну медицинску помоћ, за геријатрију и палијативно збрињавање, као и Завод за биоциде и медицинску екологију) Комисије за унапређење квалитета су донеле интегрисани план унапређења квалитета здравствене заштите у здравственој установи за 2023. годину.

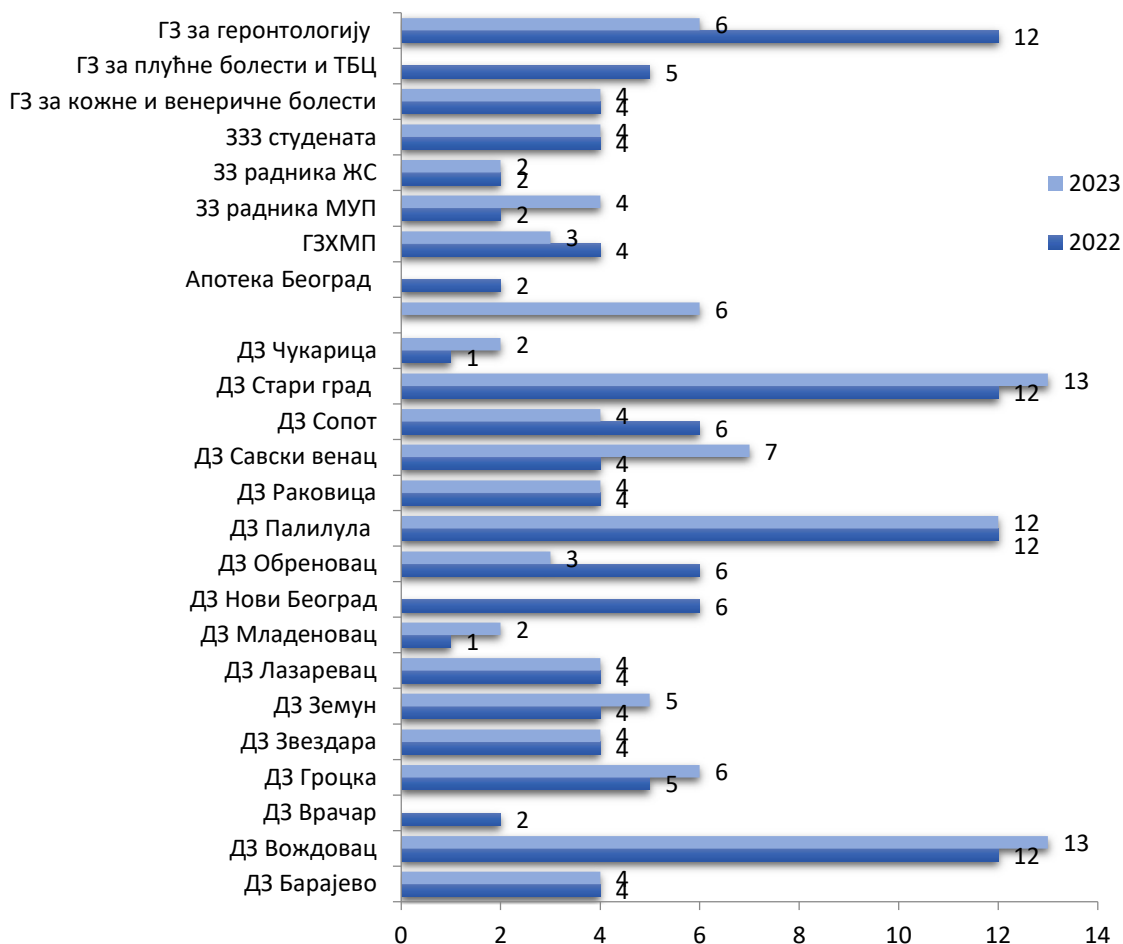
2. Постојање интегрисаног извештаја о раду Комисије за унапређење квалитета рада

Према Правилнику о показатељима квалитета здравствене заштите и о провери квалитета стручног рада („Сл. гласник бр. 123/2021), Комисије су у обавези да достављају извештај о свом раду који се састоји од два дела. Први део садржи сумарни извештај о активностима Комисије за унапређење квалитета, а други део извештаја остварене резултате у односу на Интегрисани план сталног унапређења квалитета здравствене заштите здравствених установа.

У свим наведеним установама на примарном нивоу здравствене заштите које су доставиле извештаје, сем ДЗ „Младеновац“, Комисије за унапређење квалитета за 2023. годину су донеле годишњи План праћења квалитета здравствене заштите, а у свим установама Комисије прате показатеље квалитета. Такође, у свим установама постоје извештаји (записници) о раду Комисије са предлозима мера за унапређење квалитета здравствене заштите и рада установе за претходну годину (сем ДЗ „Сурчин“, који је основан крајем 2022. године, па није било ни могуће сачинити предлог мера).

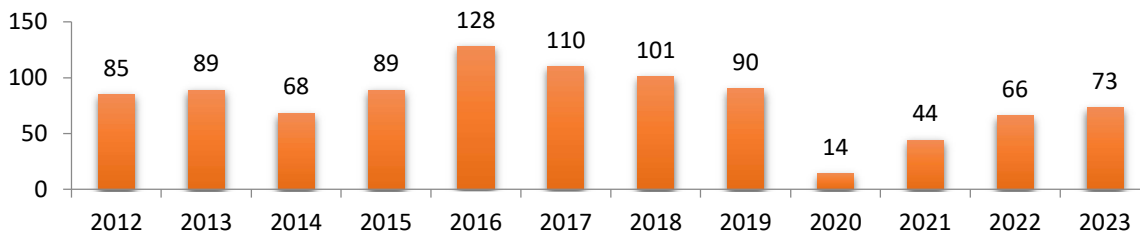
У оквиру Сумарног извештаја, Комисије достављају и податке о броју одржаних састанака. Број састанака које је одржала Комисија за унапређење квалитета рада у току 2023. године, креће се од 2 до 13 у зависности од установе. Највећи број одржаних састанака Комисије су имали, као и претходне године, ДЗ „Вождовац“ и ДЗ „Стари град“ (по 13) и ДЗ „Палилула“ (12), а најмање, по 2 састанка је одржано у домовима здравља „Чукарица“ и „Младеновац“ и у Заводу за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“ (Графикон 1). Укупно је у 22 установе одржано 116 састанака Комисије, или у просеку 5,3 састанака по Комисији.

Графикон 1. Број одржаних састанака Комисије за унапређење квалитета рада у 2022. и 2023. години

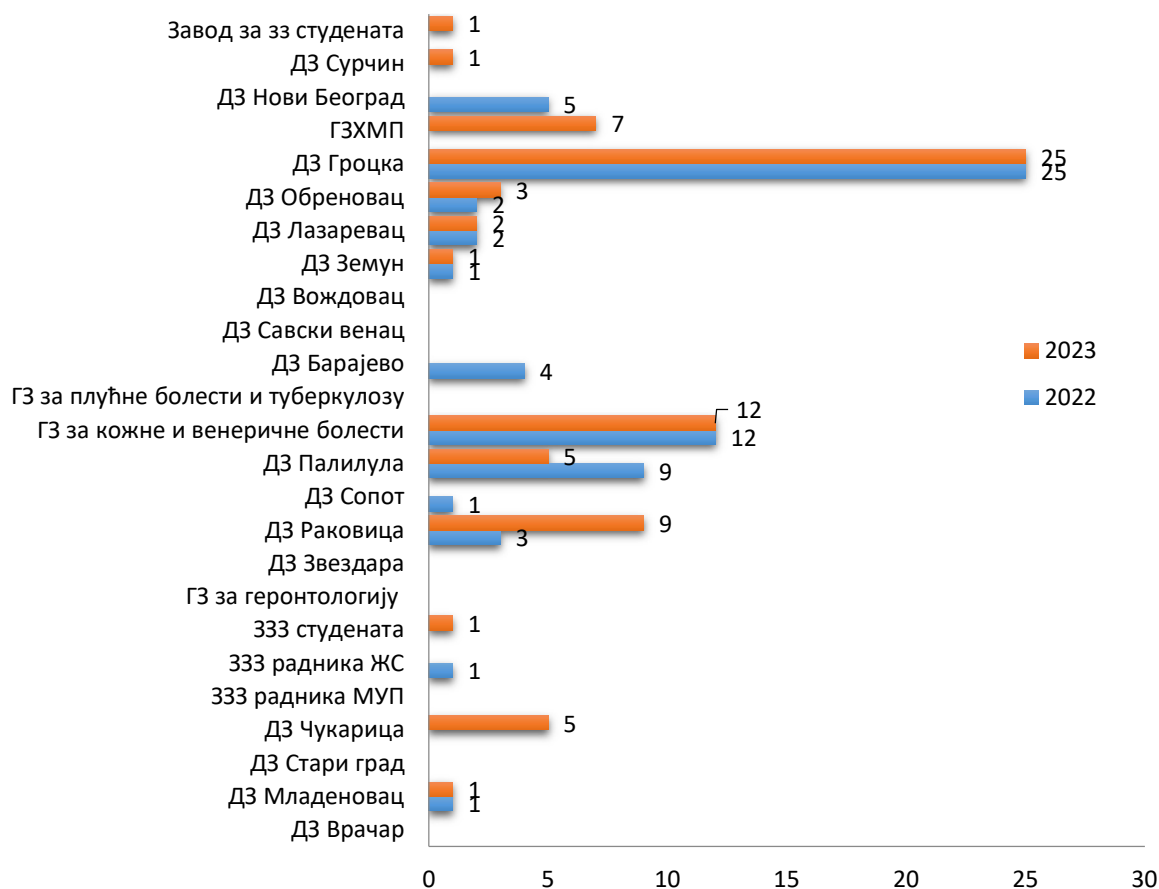
Према добијеним извештајима, ванредне провере квалитета стручног рада обављене су у 13 установа примарне здравствене заштите у Београду и то укупно 73 провере, што је више у односу на претходну годину (Графикон 2).

Графикон 2. Број спроведених ванредних провера квалитета стручног рада у установама примарне здравствене заштите у Београду

Број спроведених ванредних провера квалитета стручног рада је највећи у ДЗ „Гроцка“ (25), а затим у Градском заводу за кожне и венеричне болести (12) и ДЗ „Раковица“ (9). У домовима здравља „Младеновац“, „Земун“, „Сурчин“, Заводу за биоциде и медицинску екологију и Заводу за здравствену заштиту судената, спроведена је по једна, а у ДЗ „Лазаревац“ две провере. Три провере су биле у ДЗ „Обреновац“, по пет у ДЗ „Чукарица“ и ДЗ „Палилула“, 7 у Заводу за ургентну медицину, а у осталим здравственим установама ниједна (Графикон 3).

Графикон 3. Број спроведених ванредних провера квалитета стручног рада у 2022. и 2023. години

Наплаћених мандатних казни због пушења није било ни у једној здравственој установи. Све здравствене установе које пружају здравствене услуге из средстава обавезног здравственог осигурања, сем Завода за геријатрију и палијативно збрињавање, имају на видном месту истакнуто обавештење о врсти тих здравствених услуга, као и обавештење о здравственим услугама које се не обезбеђују на терет обавезног здравственог осигурања.

Све здравствене установе имају на видном месту обавештење о видовима и износу учешћа осигураних лица у трошковима здравствене заштите, као и ослобађање од плаћања

учешћа, а такође имају на видном месту ценовник здравствених услуга које се не обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања, а које пацијенти плаћају из својих средстава.

Тakoђе, све установе имају кутију/књигу за примедбе и жалбе и обавештење о имену, презимену, броју канцеларије и радном времену особе задужене за вођење поступка притужби и жалби пацијената тј. заштитника пацијентових права.

У свим установама је обављено истраживање задовољства корисника услугама здравствене службе и задовољства запослених. Анализу резултата истраживања је обавила већина здравствених установа, осим домова здравља „Земун“ и „Чукарица“.

3. Остварени резултати у односу на Интегрисани план сталног унапређења квалитета рада здравствене установе

Комисије за унапређење квалитета рада у установама примарне здравствене заштите у Београду у 22 установе су планирале да ће током 2023. године унапредити укупно 426 различитих показатеља, што је мање него у 2022. години (486).

Комисије су у највећој мери планирале да спроведу унапређење показатеља квалитета здравствене заштите (без показатеља безбедности пацијента) – 131, затим аспекте задовољства корисника (71), препоруке и мере из извештаја о унутрашњој провери квалитета стручног рада (69) и аспекте задовољства запослених (Табела 1).

У 2023. години реализовано је укупно 349 планираних активности (82%), што је више него у 2022. години (67%). Посматрајући појединачно показатеље, највише су унапређени планирани показатељи безбедности пацијената (97%), а затим препоруке из завршног извештаја Агенције за акредитацију здравствених установа (88%) и аспекти задовољства корисника (87%). Следе их показатељи препорука и мера из редовне унутрашње провере квалитета стручног рада (82,6%) и аспекти задовољства запослених (82,1%). У најмањој мери су спроведене мере и препоруке из редовне спољње провере квалитета стручног рада (69%) и показатељи квалитета здравствене заштите, 79% (Табела 1).

Највећи број унапређених показатеља квалитета здравствене заштите (без показатеља квалитета безбедности пацијената) се уочава у Заводу за биоциде и медицинску екологију (20 од 20 планираних) и ДЗ „Вождовац“ (16 од 18 планираних). Ниједан од ових показатеља није унапређен у домовима здравља „Чукарица (планирано 4) и „Младеновац“ (планиран 1).

Број унапређених показатеља безбедности пацијената је реализован у обиму од 100% у 9 од 10 установа које су планирале ове показатеље. Једино су у Заводу за геријатрију и палијативно збрињавање унапређена 2 од планирана 3 показатеља.

Највећи број унапређених аспеката задовољства корисника је остварен у 333 студената (7 од 7 планираних), а затим (по 5 од 5 планираних) у домовима здравља „Раковица“, „Земун“, „Обреновац“ и Заводу за биоциде и медицинску екологију. У ДЗ „Звездара“ није унапређен

ниједан од 3 планирана показатеља, а у Заводу за геријатрију и палијативно збрињавање није планиран ниједан аспект задовољства корисника за унапређење.

Табела 1. Сумарни извештај о активностима Комисија за унапређење квалитета рада у установама примарне здравствене заштите у Београду у 2022. и 2023. години

АКТИВНОСТИ КОМИСИЈЕ	План 2022.	Извршено 2022.	%	План 2023.	Извршено 2023.	%
Број унапређених показатеља квалитета здравствене заштите (без показатеља безбедности пацијента)	141	67	47.5	131	103	78.6
Број унапређених показатеља безбедности пацијента	39	21	53.8	29	28	96.6
Број унапређених аспеката задовољства корисника	70	55	78.6	71	62	87.3
Број унапређених аспеката задовољства запослених	62	40	64.5	56	46	82.1
Број спроведених препорука и мера из последњег извештаја о редовној спољној провери квалитета	40	24	60	45	31	68.9
Број спроведених препорука и мера из последњег извештаја о редовној унутрашњој провери квалитета	80	66	82.5	69	57	82.6
Број спроведених препорука из завршног извештаја Агенције за акредитацију здравствених установа	46	46	100	25	22	88.0
УКУПНО	478	319	66.7	426	349	81.9

Напомена: у 2023. години податке нису доставили ДЗ „Врачар“ и „Нови Београд“ и Градски завод за плућне болести и ТБЦ.

Број унапређених аспеката задовољства запослених је највећи у Дому здравља „Раковица“ (6 од 6 планираних), а затим у ДЗ „Чукарица“ и ДЗ „Земун“ (по 5 од 5 планираних) и Заводу за здравствену заштиту студената (4 од 4 планирана). У Заводу за ургентну медицину није остварен 1 планирани показатељ, а у ДЗ „Звездара“ није планиран ниједан аспект задовољства запослених за унапређење.

Све препоруке и мере из последњег извештаја о редовној спољној провери квалитета стручног рада су реализоване у домовима здравља „Чукарица“ и „Земун“ (по 4), „Палилула“ и „Вождовац“ (по 3), „Сопот“ (2), „Лазаревац“, „Гроцка“, Заводу за здравствену заштиту радника МУП-а и Заводу за здравствену заштиту студената (по 1). Највише препорука за унапређење било је у ДЗ „Барајево“ (10, а остварено 3) и ДЗ „Сурчин“ (9, а остварено 5).

Највише препорука и мера из последњег извештаја о унутрашњој провери квалитета стручног рада је остварено у Заводу за здравствену заштиту студената (10 од планираних 10), и домовима здравља „Раковица“ (8 од планираних 8) и „Лазаревац“ (6 од планираних 8). У Заводу за здравствену заштиту радника МУП-а, Заводу за ургентну медицину и ДЗ „Звездара“ није планиран ниједан показатељ из последњег извештаја о унутрашњој провери квалитета стручног рада за унапређење.

Препоруке из Завршног извештаја Агенције за акредитацију здравствених установа Србије, је планирало да оствари 6 установа. Све препоруке су остварене у ДЗ „Земун“ (6 од 6 планираних) и домовима здравља „Савски венац“ и „Палилула“ (по 1 планирана и остварена). У Заводу за здравствену заштиту студената је остварено 11 од 12 планираних, у ДЗ „Стари град“ остварене су 2 од 3 планиране, а у ДЗ „Вождовац“ једна од 2 планиране.

4. Постојање ажуриране интернет презентације установе

Према достављеним подацима, све установе на нивоу примарне здравствене заштите у Београду у 2023. години, осим Дома здравља „Лазаревац“ су имале ажурирану интернет презентацију установе.

ЗАКЉУЧАК

Извештаје о раду Комисија за унапређење квалитета за 2023. годину у Сервис јавног здравља су унеле 22 установе и то 15 домова здравља (ДЗ „Врачар“ и ДЗ „Нови Београд“ нису унели податке), као и заводи за: здравствену заштиту студената, за здравствену заштиту радника МУП-а, за здравствену заштиту радника „Железнице Србије“, за кожне и венеричне болести, за ургентну медицинску помоћ, за геријатрију и палијативно збрињавање, као и Завод за биоциде и медицинску екологију.

У свим установама на примарном нивоу здравствене заштите, изузев ДЗ Младеновац, Комисије за унапређење квалитета за 2023. годину су донеле годишњи План праћења квалитета здравствене заштите, док све Комисије прате показатеље квалитета. Такође, у свим установама, постоје извештаји (записници) о раду Комисије. Одржано је укупно 116 састанака Комисије у свим установама, или у просеку 5,3 састанка по Комисији. Ни у једној установи није било наплаћених казни због пушења, а обављене су 73 ванредне провере квалитета стручног рада.

Од укупно 426 показатеља, које су Комисије планирале да ће унапредити током 2023. године у свим установама примарне здравствене заштите у Београду, унапређено је 349 показатеља, односно 82% што је више у односу на претходну годину (67%). Комисије су у највећој мери планирале да спроведу унапређење показатеља квалитета здравствене заштите (без показатеља безбедности пацијента) – 131, затим аспекте задовољства корисника (71) и препоруке и мере из извештаја о унутрашњој провери квалитета стручног рада (69).

Највише су унапређени планирани показатељи безбедности пацијената (97%), а затим препоруке из завршног извештаја Агенције за акредитацију здравствених установа (88%) и аспекти задовољства корисника (87%). У најмањој мери су спроведене мере и препоруке из редовне спољње провере квалитета стручног рада (69%) и показатељи квалитета здравствене заштите, 79%.

Постоје разлике у раду Комисија између установа, како у броју одржаних састанака Комисије у току године, тако и у спроведеним активностима, односно у броју унапређених показатеља квалитета рада у току године.

ЛИТЕРАТУРА

Abarca-Gómez, L., Abdeen, Z.A., Hamid, Z.A., Abu-Rmeileh, N.M., Acosta-Cazares, B., Acuin, C., Adams, R.J., Aekplakorn, W., Afsana, K., Aguilar-Salinas, C.A., Agyemang, C., Ahmadvand, A., Ahrens, W., Ajlouni, K., Akhtaeva, N., Al-Hazzaa, H.M., Al-Othman, A.R., Al-Raddadi, R., Al Buhairan, F. and Al Dhukair, S. (2017) 'Worldwide trends in body-mass index, underweight, overweight, and obesity from 1975 to 2016: a pooled analysis of 2416 population-based measurement studies in 128·9 million children, adolescents, and adults', *The Lancet*, 390(10113) [Online], Available at: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(17\)32129-3](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(17)32129-3) (Accessed on 29 December 2023.).

Bhutta, Z.A., Das, J.K., Rizvi, A., Gaffey, M.F., Walker, N., Horton, S., Webb, P., Lartey, A. and Black, R.E. (2013) 'Evidence-based interventions for improvement of maternal and child nutrition: what can be done and at what cost?', *The Lancet*, 382(9890) [Online] Available at: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(13\)60996-4](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(13)60996-4) (Accessed on 29 December 2023.).

Боричић К., Васић М., Грозданов Ј., Ракић Гудељ Ј., Шуловић Живковић М., Кнежевић Јаћовић Н., Јовановић В., Килибарда Б., Кнежевић Т., Крстић М., Миљуш Д., Калина Мицкоски Н., Симић Д. (2014) *Резултати истраживања здравља становнишва Србије 2013. година*. Београд: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“

Доступно на:

<https://batut.org.rs/download/publikacije/IstrazivanjeZdravljaStanovnistvaRS2013.pdf>

(Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Blozik, E., Reich, O., Rapold, R. and Scherer, M. (2018) 'Evidence-based indicators for the measurement of quality of primary care using health insurance claims data in Switzerland: results of a pragmatic consensus process', *BMC Health Services Research*, 18(1) [Online], Available at: <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3477-z> (Accessed on 29 December 2023.).

Chong, B., Jayabaskaran, J., Kong, G., Chan, Y. H., Chin, Y. H., Goh, R., Kannan, S., Ng, C. H., Loong, S., Kueh, M. T. W., Lin, C., Anand, V. V., Lee, E. C. Z., Chew, H. S. J., Tan, D. J. H., Chan, K. E., Wang, J. W., Muthiah, M., Dimitriadis, G. K., Hausenloy, D. J., Mehta, A. J., Foo, R., Lip, G., Chan, M. Y., Mamas, M. A., le Roux, C. W., and Chew, N. W. S. (2023) 'Trends and predictions of malnutrition and obesity in 204 countries and territories: an analysis of the Global Burden of Disease Study 2019' *EClinicalMedicine*, 57(101850) [Online], Available at: <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2023.101850> (Accessed on 29 December 2023.).

Donabedian A. (1980), *Explorations in Quality Assessment and Monitoring. The Definition of Quality and Approaches to Its Assessment*; Volume I. Ann Arbor, Michigan: Health Administration Press

Donabedian, A. (1988) 'The quality of care. How can it be assessed?' *JAMA*, 260(12), 1743-1748 [Online], Available at: <https://doi.org/10.1001/jama.260.12.1743> (Accessed on 29 December 2023.).

European Commission, Directorate-General for Health and Consumers (2014) *Definition of a frame of reference in relation to primary care with a special emphasis on financing systems*

and referral systems. Publications Office. Available at: <https://data.europa.eu/doi/10.2772/33238> (Accessed on 2nd January 2024.).

European Commission DG Health and Consumer Protection (2005) *Luxemburg Declaration on Patient Safety Luxembourg: European Commission*, Available at: https://ec.europa.eu/health/ph_overview/Documents/ev_20050405_rd01_en.pdf , (Accessed on 2nd January 2024.).

Galewska, Z., Bańkowski, E., Romanowicz, L. and Jaworski, S. (2000) 'EPH-gestosis (pre-eclampsia)-induced decrease of gelatinase activity may promote an accumulation of collagen in the umbilical cord artery.', *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 88(2) [Online], Available at: [https://doi.org/10.1016/s0301-2115\(99\)00146-3](https://doi.org/10.1016/s0301-2115(99)00146-3) (Accessed on 29 December 2023.).

Хорозовић В., Шуловић Живковић М., Дукић Д., Љубичић М., Атанасијевић Д., Брцански Ј., Кнежевић Јаћковић Н., Димитријевић С., Вукша А., Добраш М. и Зеба З. (2018) *Извештај о унапређењу квалитета рада у здравственим установама Републике Србије у 2018. години* У: Јовановић В. Београд: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”.

Hayashi M., Naapasalo M., Imazato S., Lee J.I., Momoi Y., Murakami S., Whelton H., Wilson N. (2014) Dentistry in the 21st century: challenges of a globalising world. *Int Dent J*; 64 (6):333-42. doi: 10.1111/idj.12132.

International Diabetes Federation (2023) *Gestational diabetes*. [Online] Available at: <https://idf.org/about-diabetes/gestational-diabetes/> (Accessed on 30 December 2023.).

International Agency for Research on Cancer World Health Organization (2024), *Cancer Topics*. Available at; <https://www.iarc.who.int/cancer-topics/> (Accessed on 2nd January 2024.).
Институт за јавно здравље Србије (2023) *Малигни тумори у Републици Србији у 2021. години* У: Миљуш Д., Перишић Живковић С. и Божић З. уредници. Београд: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”. Канцеларија за скрининг рака (2023а) *Скрининг рака грлића материце*. Доступно на: <https://www.skriningsrbija.rs/sr/skrining-raka-grlica-materice/> (Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”. Канцеларија за скрининг рака (2023б) *Организовани скрининг рака дојке у Републици Србији*. Доступно на: <https://www.batut.org.rs/download/aktuelno/Organizovani%20skring%20u%20Republici%20Srbiji%20oktobar%202023.pdf> (Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Институт за јавно здравље Србије (2023ц) *Здравствено-статистички годишњак Републике Србије*, У: Јовановић В. Београд: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”

Институт за јавно здравље Србије (2023д) Здравље становништва Србије 2001-2020. Београд, 2023.

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” (2024) Упутство за израду планова рада здравствених установа примарне здравствене заштите финансираних средствима РФЗО-а у 2024. години.

Jakovljević M., Kanjevac T.V., Lazarević M., Ristić B.V. (2016) Long Term Dental Work Force Build – up and DMTF-12 Improvement in the European Region. *Front Physiol*;7:48.

Krist, A.H., Davidson, K.W., Mangione, C.M., Cabana, M., Caughey, A.B., Davis, E.M., Donahue, K.E., Doubeni, C.A., Kubik, M., Li, L., Ogedegbe, G., Pbert, L., Silverstein, M., Stevermer, J., Tseng, C.-W. and Wong, J.B. (2021) 'Screening for Hypertension in Adults', *JAMA*, 325(16) [Online], Available at: <https://doi.org/10.1001/jama.2021.4987> (Accessed on 29 December 2023.).

Kathryn Gertrude Dewey and Organisation Panaméricaine De La Santé (2003) *Guiding principles for complementary feeding of the breastfed child*. Washington, D.C.: Pan American Health Organization.

Kathryn Gertrude Dewey and World Health Organization (2005) *Guiding principles for feeding non-breastfed children 6-24 months of age*. Geneva: World Health Organization, Available at: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK143685/pdf/Bookshelf_NBK143685.pdf (Accessed on 30 December 2023.).

Krztoń-Królewiecka, A., Oleszczyk, M., Schäfer, W.L. *et al.* (2016) 'Quality of primary health care in Poland from the perspective of the physicians providing it', *BMC Fam Pract* 17, 151. <https://doi.org/10.1186/s12875-016-0550-8>

Malmo University. (2023) Oral health county/area profile project. <https://capp.mau.se/dental-caries/>

Mayo Clinic (2019) *Acute Coronary Syndrome - Symptoms and Causes*. Mayo Clinic. Available at: <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/acute-coronary-syndrome/symptoms-causes/syc-20352136>. (Accessed on 29 December 2023.)

Mayo Clinic (2023) *Acute coronary syndome, symptoms and causes*. Available at: <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/acute-coronary-syndrome/symptoms-causes/syc-20352136> (Accessed on 2nd January 2024.).

Миљуш Д. (2018) 'Обољевање и умирање од малигних тумора у Србији и Европи: компаративна анализа', *Гласник јавног здравља* 95(1), Доступно на: <https://serbjph.batut.org.rs/resources/Obolevanje-i-umiranje-od-malignih-tumora.pdf> (Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Милић, Н., Станисављевић, Д., Крстић, М., Јовановић, В., Брцански, Ј., Килибарда, Б., Љубичић, М., Живковић Шуловић, М., Боричић, К., Живановић Раднић, Т., Миланковић, Ј., Огризовић Брашанац, М., Јордановски, Г., Бјелобрк, Г. (2021) *Истраживање*

здравља становништва Србије 2019. године. У: Милић, Н., Станисављевић, Д. и Крстић, М., уредници. Београд: ОМНИА

Министарство здравља Републике Србије (2007). Правилник о показатељима квалитета здравствене заштите. Службени гласник РС бр. 57/2007., Београд: Службени гласник Републике Србије

Министарство здравља Републике Србије (2010). Правилник о показатељима квалитета здравствене заштите, Службени гласник РС, бр. 49/2010, Београд: Службени гласник Републике Србије

Министарство здравља Републике Србије (2021) Правилник о показатељима квалитета здравствене заштите, Службени гласник РС, бр. 123/2021, Београд: Службени гласник Републике Србије

Министарство здравља Републике Србије (2023) Правилник о Програму обавезне и препоручене имунизације становништва против одређених заразних болести, Београд: Службени гласник Републике Србије бр. 23/2023

Министарство здравља Републике Србије (2022) Правилник имунизацији и начину заштите лековима, Београд: Службени гласник Републике Србије бр. 88/2017, 11/2018, 14/2018, 45/2018, 48/2018, 58/2018, 104/2018, 6/2021, 52/2021 и 66/2022.

Murray C.J.L., Vos T., Lozano R., Naghavi M., Flaxman A.D., Michaud et al (2012) Disability-adjusted life years (DALYs) for 291 diseases and injuries in 21 regions, 1990–2010: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2010. *Lancet*, 380: 2197–223.

Nickerson, J.W., Adams, O., Attaran, A., Hatcher-Roberts, J. and Tugwell, P. (2014) 'Monitoring the ability to deliver care in low- and middle-income countries: a systematic review of health facility assessment tools', *Health Policy and Planning*, 30(5) [Online], Available at: <https://doi.org/10.1093/heapol/czu043> (Accessed on 29 December 2023.).

Nonkulovski Z, Ambarkova V, Jankulovska M, Krmzova T, Sulejmani A, Nonkulovska V. (2022) Dental caries experience of 12 year old children from Resen municipality. *J Dent Probl Solu*, 9 (1): 001-005. DOI: <https://dx.doi.org/10.17352/2394-8418.000108>

OECD (2023), *Influenza vaccination rates (indicator)*. Available at: <https://data.oecd.org/healthcare/influenza-vaccination-rates.htm> (Accessed on 30 December 2023.).

Patel RN, Eaton KA, Pitts NB, Schulte A, Pieper K, White S. (2016) Variation in methods used to determine national mean DMFT scores for 12-year-old children in European countries. *Community Dent Health*, 33 (4):286-291.

PATH and United Nations Population Fund (2006) *Meeting the Need: Strengthening Family Planning Programs*. Seattle: PATH/UNFPA Available at: https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/family_planning06.pdf (Accessed on 29 December 2023.)

Radić M, Benjak T, Dečković Vukres V, Rotim Ž, Filipović Zore I. (2015) Prikaz kretanja KEP indeksa u Hrvatskoj i Evropi. *Acta stomatologica Croatica*, 49(4): 275-284.

Reitsma, M.B., Fullman, N., Ng, M., Salama, J.S., Abajobir, A., Abate, K.H., Abbafati, C., Abera, S.F., Abraham, B., Abyu, G.Y., Adebisi, A.O., Al-Aly, Z., Aleman, A.V., Ali, R., Al Alkerwi, A., Allebeck, P., Al-Raddadi, R.M., Amare, A.T., Amberbir, A. and Ammar, W. (2017) 'Smoking prevalence and attributable disease burden in 195 countries and territories, 1990–2015: a systematic analysis from the Global Burden of Disease Study 2015.', *The Lancet*, 389(10082) [Online], Available at: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(17\)30819-x](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(17)30819-x) (Accessed on 29 December 2023.).

Републички завод за статистику и УНИЦЕФ (2020) *Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у Србији 2019 и Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у ромским насељима у Србији, Извештај о налазима истраживања*. Београд: Републички завод за статистику и УНИЦЕФ

Републичка стручна комисија за израду и имплементацију водича добре клиничке праксе Министарство здравља Републике Србије, Министарство здравља Републике Србије (2012а) *Национални водич добре клиничке праксе за дијагностиковање и лечење Diabetes mellitus-а* Београд: Агенција за акредитацију здравствених установа Србије, Доступно на: https://www.zdravlje.gov.rs/view_file.php?file_id=652&cache=sr (Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Републичка стручна комисија за израду и имплементацију водича добре клиничке праксе. Министарство здравља Републике Србије (2012б) *Национални водич добре клиничке праксе за дијагностиковање и лечење артеријске хипертензије*. Београд: Агенција за акредитацију здравствених установа Србије Доступно на: https://www.zdravlje.gov.rs/view_file.php?file_id=667&cache=sr (Последњи пут приступљено 3. Јануара 2024.).

Републички фонд за здравствено осигурање. Документ РЗЗОУслуга_01_06_2022
Доступно на Порталу РФЗО

Шуловић Живковић М., Дукућ Д., Љубичић М., Вукша А., Атанасијевић Д., Јовановић В. и Наумовић Т. (2023) Упутство за израду планова рада здравствених установа примарне здравствене заштите финансираних средствима РФЗО-а у 2024. години, Београд: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“

Sirtori, A., Brunani, A., Capodaglio, P., Berselli, M.E., Villa, V., Corti, S., Leonardi, M. and Raggi, A. (2018) 'ICF-OB: a multidisciplinary questionnaire based on the International Classification of Functioning, Disability and Health to address disability in obesity', *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 54(1) [Online] Available at: <https://doi.org/10.23736/s1973-9087.17.04836-5> (Accessed on 29 December 2023.).

The Challenge of Oral Disease – A call for global action 2015 The Oral Health Atlas. 2nd ed. Geneva: FDI World Dental Federation;. Доступно на: <https://www.fdiworlddental.org/oral-health-atlas>

Tušek I, Terehova TN, Tušek J, Meljnikova E, Šakovec N. (2018) Komparativna analiza rasprostranjenosti karijesa stalnih zuba kod dvanaestogodišnjaka Novog Sada (Republika Srbija) i Minska (Belorusija). *Stomatološki informator*, XXIV (42): 5-9.

UNICEF (2023), *Immunization*. Available at <https://data.unicef.org/topic/child-health/immunization/> (Accessed on 29 December 2023.).

Влада Републике Србије (2019) Закон о здравственој заштити. Београд: Службени гласник Републике Србије бр. 107/2005, 72/2009 88/ 2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013, 93/2014.

Влада Републике Србије (2017) Уредба о Националном програму очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије, Београд: Службени гласник Републике Србије бр. 120/2017.

Влада Републике Србије (2009). Стратегија за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената. Београд: Службени гласник Републике Србије бр. 15/2009.

Влада Републике Србије (2013) Уредба о Националном програму раног откривања карцинома грлића материце. Београд: Службени гласник Републике Србије, бр. 73/2013 и 83/2013.

Victoria, C.G., Bahl, R., Barros, A.J.D., França, G.V.A., Horton, S., Krasevec, J., Murch, S., Sankar, M.J., Walker, N. and Rollins, N.C. (2016) 'Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect', *The Lancet* 387(10017) [Online] Available at: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(15\)01024-7](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(15)01024-7) (Accessed on 29 December 2023.).

Uredba o nacionalnom programu preventivne stomatološke zaštite. Službeni glasnik RS br. 22/2009.

World Health Organization (1978) Declaration of Alma-Ata. International Conference on Primary Health Care, Alma-Ata, USSR, 6-12 September 1978, Geneva: World Health Organization Regional Office for Europe Available at: <https://www.who.int/publications/i/item/9241800011> (Accessed on 2nd January 2024.).

World Health Organization (2016) *WHO recommendations on antenatal care for a positive pregnancy experience* Geneva: World Health Organization Available at: https://docs.bvsalud.org/biblioref/2021/06/911050/web-annexes-who-recommendations-on-antenatal-care-for-a-positiv_BqBjZre.pdf (Accessed on 29 December 2023.).

World Health Organization (2018), *Declaration of Astana. International Conference on Primary Health Care: From Alma-Ata towards universal health coverage and the Sustainable Development Goals*, Astana, Kazakhstan, Available at: <https://www.who.int/docs/default-source/primary-health/declaration/gcphc-declaration.pdf> (Accessed on 2nd January 2024.).

World Health Organization (2000) *Obesity: preventing and managing the global epidemic: report of a WHO consultation*. Geneva: World Health Organization. Available at: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42330> (Accessed on 29 December 2023.).

WHO Consultation on Obesity (2000) *Obesity: preventing and managing the global epidemic. Report of a WHO consultation*. Geneva: World Health Organization. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11234459> (Accessed on 30 December 2023.).

World Health Organization (2021) *Obesity and overweight – Key Facts*. [Online] Available at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight> (Accessed on 30 December 2023.).

World Health Organization (2022) *Data. Prevalence of overweight in children under 5. Serbia*. Dostupno na <https://data.who.int/indicators/i/EF93DDB>

World Health Organization (2023a). *Noncommunicable diseases*. Dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>

World Health Organization (2023b) *Levels and trends in child malnutrition, joint child malnutrition estimates: key findings of the 2023 edition*, Geneva: WHO, UNICEF and The World Bank, Available at: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/368038/9789240073791-eng.pdf?sequence> (Accessed on 30 December 2023b.).

World Health Organization (2023c) *Health service delivery framework for prevention and management of obesity*, Geneva: World Health Organization, Available at: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/367784/9789240073234-eng.pdf?sequence=1> (Accessed on 30 December 2023.).

World Health Organization. *Draft Global Oral Health Action Plan (2023-2030)*. Dostupno na: [https://www.who.int/publications/m/item/draft-global-oral-health-action-plan-\(2023-2030\)](https://www.who.int/publications/m/item/draft-global-oral-health-action-plan-(2023-2030))

Yenen Z, Ataçağ T. (2019) Oral care in pregnancy. *J Turk Ger Gynecol Assoc*,20 (4): 264-268. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6883753/>